

İslam Öncesi Türk Tarihi Kaynakları

Ali AHMETBEYOĞLU*

MEVCUT KAYNAKLARA VE KESİN BİLGİLERE GÖRE Türk tarihi devlet olarak Asya Hun İmparatorluğu ile başlamaktadır. İlkçağlardan beri Altaylar-Sayan Dağları'nın güneybatı bölgesinde yaşayan ve brakisefal savaşçı beyaz ırktan olan Türk soyu, çeşitli sebeplerle gerek milattan önce gerekse milattan sonra değişik bölgelere yayılmışlardır. Bu göçler neticesinde Orta Asya (Türkistan) başta olmak üzere Karadeniz'in kuzeyi, Doğu Avrupa, Kafkaslar, İran, Anadolu gibi değişik coğrafyalar Türk devletlerinin kuruluş sahalarını teşkil etmiştir. Bozkırlı ve hareketli bir hayat tarzı olan Türkler askerî başarıları ve teşkilatlanmaları ile dikkat çekerek farklı coğrafyalarda birçok devlet vücuda getirmişlerdir. Bu sebeple ilk devirlerden Müslümanlığı kabullerine kadar (X. asır) olan süreçte Türk tarihinin incelenmesi birtakım zorlukları beraberinde getirmiştir. Türk devletleri ve beylikleri bu zaman dilimi içerisinde Çinliler başta olmak üzere Tibetliler, Moğollar, Mançular, Japonlar, Hindliler, Sogdlular, Sâsânîler, Ermeniler, Gürcüler, Ruslar, Araplar, Doğu ve Batı Romalılar, Macarlar, Finliler, Gotlar, Sarmatlar, Kafkas toplulukları gibi birçok kavimle münasebette bulunmuşlardır. Bu kavimlerle kimi zaman harp kimi zaman ise sulh halinde yaşamışlardır.

Bahsedilen devlet ve topluluklar kendi kaynaklarında az veya çok Türkler hakkında bilgi vermişlerdir. Bu sebeple Türk tarihini incelemek için farklı dillerdeki kaynaklar tenkit süzgecinden geçirilerek ortaya konması gerekmektedir. Ayrıca hem komşu kavimlerin, hem de Türk devletlerinin yapısı gereği, birlikte yaşadıkları topluluklar siyasî ve kültürel tarihleriyle mukayese açısından bilinmesi icab etmektedir. Bunların yanında hüküm sürdükleri coğrafyanın bütün özelliklerini, bu coğrafya üzerinde var olan İpekyolu gibi iktisadî gelir kaynaklarını dikkate almak ve kaynaklardaki bil-

* Yrd. Doç. Dr., İ. Ü. Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü.

gilerin yetersiz olmasından dolayı arkeolojik buluntu ve kitabeleri de çeşitli açılardan değerlendirmek gerekmektedir. Bu gibi faktörler Türk tarihi ve kültürünün araştırılmasının önündeki zorlukları oluşturmaktadır.

Türk tarihi için en önemli bilgi kaynağı durumunda olan Çin kaynakları, özellikle hanedan tarihleri Hun, Gök-Türk, Uygur gibi devletlerle, büyüklü-küçüklü Türk boyları hakkında bilgi vermektedirler. Menşe'leri, devlet kurmaları, Çin ile olan münasebetleri, teşkilatları, sosyal hayatları, hükümdarlarının ünvanları, ekonomik yapıları, günlük yaşamları, örf ve âdetleri vs. hakkında malumatlar yer almaktadır. Bunlar Türkistan'daki Türk tarihinin aydınlatılması için eldeki en kıymetli yazılı kaynaklardır. Hanedan tarihleri dışında ansiklopedik ve kronolojik nitelikte kaleme alınmış kaynaklarda da Türklerle alakalı bilgiler bulunmaktadır.

Türk tarihinin bir başka cephesini teşkil eden Doğu Avrupa Coğrafyası ve burada kurulan Türk devletleri için temel bilgiler Latin ve Bizans kaynaklarında bulunmaktadır. Türkistan'daki ana yurttan göç ederek gelen ve Karadeniz'in kuzeyi ile Doğu Avrupa'da devletler kuran Hun, Sabir, Avar, Hazar, Peçenek, Bulgar, Ogur, Kuman-Kıpçaklarının tarih ve kültürleri hakkında kayıtlar bulunmaktadır. Bunlar içerisinde en mühimleri olarak Pirokos (V. asır), Jordanes (VI. asır), Ammianus Mucellinus (IV. asır), Prokopios (VI. asır), Malalas (VI. asır), Theophanes Byzantinos (VI. asır), Menandros (VI. asır), Simokattes (VII. asır), Chranion Paschale, Theophanes (IX. asır), Kostantinus Porphyrogenetos, Ioannes Silytmos (XI. asır), Anna Komnenea (XII. asır) gibi isimleri zikredebiliriz. Bunların yanında Rus yıllıkları ile Arap tarih ve coğrafya kitaplarında da Türk tarihi açısından mühim bilgiler yer almaktadır. Özellikle İslâmiyet öncesi devirler ve Müslüman olmayan topluluklar hakkında Arap kaynaklarındaki kayıtları çok dikkatli kullanmak gerekmektedir.

Umumî Türk tarihi ile ilgili ilk modern araştırmalar, Avrupa'da hususiyetle, Almanlar, Fransızlar ve Macarlar tarafından yapılmıştır. Germen ırkının köklerini ve tarihini araştırıp inceleyen Almanlar özellikle Türk dili sahasında kıymetli araştırmalar ortaya koymuşlardır. Kendi köklerini Orta Asya'da arayan Macarlar da, Hunlar ve diğer Türk kavimleriyle alakalı orijinal neşirler çıkarmışlardır. G. Nemeth-L. Rasonyi gibi Macar türkolog ve tarihçileri yaptıkları çalışmalarla ülkemizde en çok tanınanlardır.

Şarkiyatçılığın (oryantalizm) beşiklerinden olan Fransa'da da Türkistan sahasıyla ilgili bol miktarda tetkikat yapılmıştır. Sömürge politikalarına destek ve altyapı mahiyetinde yürütmüş oldukları çalışmalar, umumî Türk tarihi sahasında kıymetli mahsullerin meydana çıkmasına sebep teşkil etmiştir. J. Deguignes'in Osmanlı Türkçesine çevrilen Türk tarihi ile alakalı 12

ciltlik eseri umumî Türk tarihi sahasında ilklerdendir. Daha sonraki yıllarda R. Grausset'in yaptığı çalışmalar umumî Türk tarihine yeni malzeme ve bilgiler kazandırmıştır.

Rusların sömürge ve büyüme siyaseti dahilinde Türkistan sahasında yaptıkları arkeolojik ve diğer ilmî çalışmalar Türk tarihi ile ilgili bol miktarda kaynağın ortaya çıkmasına vesile olmuştur. Özellikle Barthold'un mesajı genel Türk tarihi sahasına ait birçok materyali de beraberinde getirmiştir. Bazı ilmî çalışmaları dilimize kazandırılmıştır. *Moğol İstilasına Kadar Türkistan, Orta Asya Türk Tarihi Hakkında Dersler* bunlardan birkaçıdır. Minorsky ve Nikitin de çalışmalarlarıyla zikre değer Rus tarihçileri arasındadır.

Ülkemizde umumî Türk tarihi sahasına ait ilk çalışmalar Süleyman Hüsnü Paşanın gayretiyle başlamıştır. Onun *Tarih-i Âlem* isimli eseri bizdeki umumî Türk tarihine ait ilk çalışmadır denilebilir.

Daha sonraları Ziya Gökalp özellikle kültür sahasında oldukça bol tetkikatta bulunmuş, bunları da farklı isimler altında neşretmiştir. Onun talebesi olan Fuat Köprülü bu sahada yeni bir çığır açmıştır. Hüseyin Namık Orkun da Türk kültür tarihi ve siyasî tarihi ile ilgili çalışmalar yapmıştır. Özellikle Orhun Abideleri'yle ilgili çalışması bu sahada ilklerdendir.

Yine o dönemde Başkurdistan Cumhurbaşkanı olan Zeki Velidi Togan ve yardımcısı Abdülkadir İnan, Rusların elinden kaçarak Türkiye'ye gelmişlerdir. Onlarla beraber umumî Türk tarihi sahasında yeni bir çalışma ortamı ve ekibi oluşmuştur. Daha doğrusu umumî Türk tarihi araştırmaları bir kürsü haline gelmiştir. Z. Velidi Togan'ın *Umumî Türk Tarihine Giriş ve Tarihte Usûl* isimli eserleri Türkiye'de bu sahada ilklerden olmuştur.

1930'lu yıllarda Almanya'dan Türkiye'ye sığınan W. Eberhard Ankara'da verdiği derslerle yeni bir kuşak yetiştirmiştir. Bahaeddin Ögel bu kuşaktan olup mühim çalışmalar vücuda getirmiştir. 9 ciltlik *Türk Kültür Tarihine Giriş-Türk Kültürünün Gelişme Çağları* gibi eserleri oldukça mühimdir. Umumî Türk tarihi sahasında diğer mühim sima da İbrahim Kafesoğlu'dur. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Umumî Türk Tarihi Kürsüsü'nde çalışmalarda bulunan Kafesoğlu, önemli çalışmalara imza atmış yeni bir öğrenci kadrosu meydana çıkarmıştır.

Bunların yanında *Türkiyat Mecmuası, Dil-Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi, Ülkü, Türklük Araştırmaları, Tarih Dergisi, Belleten, Türk Kültürü Araştırmaları, İslam Tetkikleri Enstitüsü Dergisi, Türk Hukuk Tarihi Mecmuası, Selçuklu Araştırmaları, Türk Dünyası Tarih Dergisi, Türk Dünyası Araştırmaları* gibi dergilerde de İslâm öncesi Türk tarih ve kültürünü aydınlatacak kıymetli yazılar kaleme alınmıştır.

BİBLİYOGRAFYA

- A. Magyarok, *elödeiröl és a honfoglalásról*, Budapest, 1958.
- Agacanov, S. G., *Oğuzlar*, İstanbul, 2002.
- Ahmetbeyoğlu, Ali, *Avrupa Hun İmparatorluğu*, Ankara, 2000.
- Alföldi, A., *Die Struktur des voretrüskischen Römer Staates*, Heidelberg, 1974.
- Altheim, F., *Attila et les Huns*, Paris, 1952.
- Altheim, F., *Geschichte der Hunnen*, Berlin, 1959-1960-1961-1962, V c.
- Aslanapa, O., *Türk Sanatı*, İstanbul, 1972-1973, II c.
- Barthold, V.V., *Uluğbey ve Zamanı*, İstanbul, 1930.
- Barthold, V.V., *Kırgızlar*, Konya, 2002.
- Barthold, V.V., *Orta Asya Türk Tarihi Hakkında Dersler*, İstanbul, 1927.
- Barthold, V.V., *Die alttürkischen Inschriften und die arabischen Quellen*, bkz. ATIM, II, Folge, 1899.
- Barthold, V.V., *Moğol İstilasına Kadar Türkistan*, Ankara, 1990.
- Baştav Şerif, "Sabir Türkleri", *Belleten*, sy. 17-18, Ankara, 1941.
- Bazin, L., *Les Calendriers Turcs Anciens et Médievaux*, Lille, 1974.
- Bazin, L., "Notes sur les rnots (Oguz) et (Turk)", *Oriens*, 1953, c. VI, sy. 2.
- Benzing, J., *Das Hunnsche, Donaubolgarische und Wolgabolgarische*, Ph. T. Fund, I, 1959.
- Beşevliev, V., *Die Protobulgarischen Inschriften*, Berlin, 1963.
- Beyođlu, Ağacan (Ağa Niyazi Begliyev), *Türkmen Boylarının Tarih ve Etnoğrafyası*, İstanbul, 2000.
- Bombaci, A., "On The Ancient Turkish Title _adap2t", *Ural-Altaysche Jahrbücher*, 1976, sy. 48.
- Bombaci, A., *On The Ancient Turkish Tittle Elteber*, Naples, 1970.
- el-Câhiz, (Tercüme), *Hilafet ordusunun menkibeleri ve Türklerin faziletleri*, Ankara, 1970.
- Caferođlu, Ahmet, *Türk Dili Tarihi*, İstanbul, 1984.
- Chavannes, Ed., *Documents sur les Tou-kiue (Turcs) occidentaux*, Petersbourg, 1903.
- Chavannes, Ed., *Notes additionnelles sur les Tou-kiue (Turcs) occidentaux*, Petersbourg, 1903 (*Documents ...*'nin ilâvesi).
- Clauson, G., "A Note on qapqan", *Journal of the Royal Asiatic Society*, 1956.
- Clauson, G., *An Etymological Dictionary of Pre-thirteenth Century Turkish*, Oxford, 1972.
- Clauson, G., "Turk, Mongol, Tungus", *Asia Major*, 1960, c. VIII, sy. 1.
- Comnena, A., *Alexiad*, London, 1967.
- Czeglédý, K., *Bozkır Kavimlerinin Dođu'dan Batı'ya Göçleri*, İstanbul, 1998.
- Czeglédý, K., "Çogay-quş, Qara-qurn, Kök-öng", *Acta Orientalia*, 1962, sy. XV.
- Czeglédý, K., *Nomad Nēpek Vándorlđsa Napkelettöl Napnyugatig*, Budapest, 1969.
- Czeglédý, K., "On The Numerical Composition Of The Ancient Turkish Tribal Confederations", *Acta Orientalia*, Budapest, 1972, sy. XXV.
- Çandarhođlu, Gülçin, *Ötüken Uygurları*, Doçentlik Tezi, İstanbul, 1982.

- Darko, J., "Influences Touraniennes sur l'évolution de l'art Militaire des Grecs, des Romains et des Byzantins", *Byzantion*, 1935, sy. X, 1937, sy. XII.
- De Groot, M., *Die Hunnen der vorchristlichen Zeit I*, Berlin-Leipzig, 1921.
- Dede Korkut Kitabı, M. Ergin (nşr.), Ankara, 1958-1969.
- Deny, J., "Une Inscription en Langue Proto-Bulgare Découverte a Preslav", *Revue des Etudes Byzantines*, Bucarest, 1947, sy. V.
- Devlet, N., *Rusya Türklerinin Milli Mücadele Tarihi (1905-1917)*, Ankara, 1999.
- Devlet, N., *1917 Ekim İhtilali ve Türk Tatar Millet Meclisi*, İstanbul: Ötüken Yayınları, 2001.
- Diyarbakirli, Nejat, "Kazakistan'da Bulunan Eşik Kurganı", *Edebiyat Fakültesi 50. yıl Armağanı*, İstanbul, 1973.
- Diyarbakirli, Nejat, *Hun Sanatı*, İstanbul, 1982.
- Doerfer, G., *Türkische und Mongolische Elemente im Neupersischen I-IV*, Wiesbaden, 1965-1975.
- Dunlop, D. M., *The History of the Jewish Khazars*, Princeton, 1967.
- Eberhard, W., *Conquerors and Rulers: Social Forces in Medieval China*, Leiden, 1952.
- Eberhard, W., *Çin Tarihi*, Ankara, 1947.
- Eberhard, W., *Çin'in Şimal Komşuları*, Ankara, 1943.
- Eberhard, W., *Das Toba-Reich Nordchinas*, Leiden, 1949.
- Eliade, M., *Le Chamanisme et les Techniques Archaïques de l'extase*, Paris, 1951.
- Fehér, G., *A Bolgar-Törökök Szerepe és Müveltsége*, Budapest, 1940.
- Fehér, G., *Les monuments de la culture protobulgare et leurs relations Hongroises*, AH, 1931, VII.
- Fehér, G., *Bulgar Türkleri Tarihi*, Ankara, 1984.
- Gerdîzî, "Zeyn'ül-ahbar", *Keleti Szemle*, G. Kuun (nşr.), 1901, sy. II.
- Giraud, R., *L'Inscription de Bain-Tsokto*, Paris, 1961.
- Giraud, R., *L'Empire des Turcs célestes*, Paris, 1960.
- Golden, P.B., *Türk Halkları Tarihine Giriş*, Ankara, 2002.
- Golsen, B.P., *Türk Halkları Tarihi*, İstanbul, 2000.
- Gombocz, Z., "Die bulgarische-türkischen Lehnwörter in der ungarischen Sprache", *Mémoire de la Société Finno-Ougrienne*, 1912, sy. XXX.
- Göbl, R., *Documente zur Geschichte der Iranischen Hunnen in Baktrien und Indien*, Wiesbaden, 1967, IV c.
- Gökbel, A., *Kıpçak Türkleri*, İstanbul, 2000.
- Grenard, F., *Asya'nın Üstünlüğü ve Düşkünlüğü*, İstanbul, 1941.
- Grousset, R., *Bozkır İmparatorluğu*, çev. Reşat Üzmen, İstanbul, 1980.
- Grousset, R., *L'Empire du Levant*, Paris, 1946.
- Gumilöv, L.W., *Eski Türkler*, İstanbul, 1999.
- Gumilöv, L.W., *Hazar Çevresinde Bin Yıl*, İstanbul, 2000.
- Hamilton, J.R., *Les Oighours a l'époque des Cinq Dynasties d'après les documents chinois*, Paris, 1955.
- Hamilton, J.R., "Toquz-Oguz et On-Uygur", *Journal Asiatique*, 1962, c. CCL, sy. 1.
- Haussig, H.V., "Theophylaktos Excurs Uber Die Skytischen Völker", *Byzantion*, 1954, sy. XIII.

- Hayit, B., *Türkistan, Rusya ile Çin Arasında*, İstanbul, 1975.
- Hermann, A., *Die alten Seidenstrassen zwischen China und Syrien*, Berlin 1910.
- Hirth, F., "Hunnenforschungen", *KSz*, 1901, sy. II.
- Hirth, F., "Nachworte zur Inschrift des Ton jukuk", *Alttürkische Inschriften der Mongolei*, Folge, 1899, sy. II.
- Hirth, F., "Ueber Wolga Hunnen und Hiung-nu", *Sitzungsberichte der preussischen Akademie der Wissenschaften*, 1899, c. II, sy. 2.
- İbni Fadlan Seyahatnâmesi*, çev. Ramazan Şeşen, İstanbul, 1975.
- İbnü'l-Esir, *el-Kâmil fi't-tarih*, Kahire, 1348 h., I, IV, 1353 h, VIII-X.
- İnan, A., *Tarihte ve Bugün Şamanizm*, Ankara, 1954.
- İnan, A., *Makaleler ve İncelemeler*, Ankara, 1987, 1991.
- İplikçioğlu, B., *Eski Batı Tarihi I*, Ankara, 1997.
- İzgi, Ö., *Uygurların Siyasi ve Kültürel Tarihi (Hukuk Vesikalarına Göre)*, Ankara, 1987.
- İzgi, Ö., *Çin Elçisi Wong-Yen-Te'nin Uygur Seyahatnamesi*, Ankara, 1989.
- Kafalı, M., *Altınordu Hanlarının Kuruluş ve Yükseliş Devirleri*, İstanbul, 1976.
- Kafesoğlu, İ., *Türk Millî Kültürü*, İstanbul, 1983.
- Kafesoğlu, İ., "Türk Tarihinde Moğollar ve Cengiz Meselesi", *Tarih Dergisi*, 1953, sy. 8.
- Kafesoğlu, İ., *Harezmsâhlar Devleti Tarihi*, Ankara, 1956.
- Kafesoğlu, İ., "Tarihte Türk Adı", (Reşit Rahmatı Arat İçin), Ankara, 1966.
- Kafesoğlu, İ., "Türkmen Adı, Manası, Mahiyeti", *J. Deny Armağanı*, Ankara, 1958.
- Kaşgarlı Mahmud, *Divân-ü Lügât-it-Türk*, çev. B. Atalay, Ankara, 1939-1943, XV c.
- Kurat, A.N., *IV-VII. Yüzyıllarda Karadeniz'in Kuzeyindeki Türk Kavimleri*, Ankara, 1972.
- Kurat, A.N., *Peçenek Tarihi*, İstanbul, 1937.
- Kurat, A.N., *Rusya Tarihi*, Ankara, 1948.
- Kutadgu Bilig I*, (neşir), 1947, II (Bugünkü Türkçe'ye çevirme) 1959, Ankara, (R.R. Arat), III, İndeks, İstanbul, 1979.
- Kuzgun, Ş., *Hazar ve Karay Türkleri*, Ankara 1993.
- Ligeti, L., *Bilinmeyen İç Asya*, Ankara, 1946.
- Ligeti, L., "Asya Hunları", *Atilla ve Hunları*, İstanbul, 1962.
- Liu, Mau-tsai, *Die chinesischen Nachrichten zur Geschichte der Ost-Türken I-II*, Wiesbaden, 1958.
- Mackerras, C., *The Uighur Empire 744-840, According to the T'ang Dynastic Histories*, Canberra, 1968.
- Marquart, J., *Über das Volkstum der Komanen*, Berlin, 1914.
- McGovern, W.M., *The Early Empires of Central Asia*, Chapel Hill North Carolina, 1939.
- Menges, K.H., "Altaic Elements in the Proto-Bulgaren Inscriptions", *Byzantion*, 1951, sy. XXI.
- Menges, K.H., *The Oriental Elemente in the Vocabulary of the Russian Epos, the Igor Tale*, New York, 1951.
- Menghin, O., "Die Welt geschichtliche Rolle der Ural-altaischen Völker", *Archaeologiai Ertesitö*, 1929, sy. 42.
- el-Mes'ûdi, "Kitab'üt-Tenbih ve'l-İşraf", *Bibliotheca Geographorum Arabicorum*, Leiden, 1894, sy. VIII.

- Minorsky, V., "Addenta to the Huditd'ul-Alem", *Bulletin of the School of Oriental and African Studies*, 1955, c. XVII, sy. 2.
- Moğolların Gizli Tarihi, (Tercüme), Ankara, 1948.
- Montandon, G., *L'Ologenese Culturelle, Traite d'Ethnologie (cyclo-) culturelle et d'Er-gologie systematique*, Paris, 1934.
- Moravcsik, Gy., *Byzantinoturcica*, Budapest, 1958, II c.
- Moravcsik, Gy., "Byzantinische Humanisten über den Volksnamen ((Turk))", *KCsA*, 1932, sy. 2.
- Németh, Gy., *A honfoglalo magyarság kialakulcisa*, Budapest, 1930.
- Németh, Gy., "Der Volksname (Turk)", *Körösi Csoma Archivum*, 1927, c. II, sy. 4.
- Németh, Gy., "Die Volksname Guman und Gun", *Körösi Csoma Archivum*, 1940, sy. III.
- Németh, Gy., *Attila ve Hunları*, Ankara, 1982.
- Nizâmü'l-Mülk, *Siyasetnâme*, çev. M.A. Köymen, Ankara, 1982.
- Oğuz Kağan Destanı*, W. Bang ve R. Rahmeti (nşr.), İstanbul, 1936.
- Orhun Abideleri*, M. Ergin (nşr.), İstanbul, 1970.
- Ostrogorsky, G., *Bizans Devleti Tarihi*, Ankara, 1981.
- Ögel, B., *İslamiyetten Önce Türk Kültür Tarihi*, Ankara, 1962.
- Ögel, B., *Büyük Hun İmparatorluğu Tarihi*, Ankara, 1982.
- Ögel, B., "İlk Töles Boyları", *Belleten*, Ankara, 1948, sy. 48.
- Ögel, B., *Türk Kültür Tarihi*, 2. baskı, Ankara, 1984.
- Ögel, B., *Türk Mitolojisi*, Ankara, 1989, II c.
- Ögel, B., *Türk Kültür Tarihine Giriş*, Ankara, 1989, IX c.
- Ögel, B., "Çin Kaynaklarına Göre Wu-Sun'lar", *DTCFD*, Ankara, 1948, c. VI, sy. 4.
- Pelliot, P., "L'Origine de Tou-kiue, Nom Chinois des Turcs", *T'oung Pao*, 1915, sy. XVI.
- Porphyrogenetos, K., *De Administrando Imperio*, London, 1962, II c.
- Pritsak, O., *Die bulgarische Fürstenliste und die Sprache der Protobulgaren*, Wiesbaden, 1955.
- Pritsak, O., "Xun, der Volkname der Hsiung-nu", *Central Asiatic Journal*, 1959, c. V, sy. 1.
- Pulleyblank, E.O., "Some Remarks on the Toquzoghuz Problem", *UJhb*, 1956, c. XXVIII, sy. 1-2.
- Radloff, W., *Sibirya'dan*, çev. A. Temir, İstanbul, 1954-1956, II c.
- Rasyon, L., *Tarihte Türklük*, Ankara, 1971.
- Rásonyi, L., "Lesnoms de Personnes Imperatifs Ches Les Peu Pies Turques", *Acta Orientalia*, 1962, c. XV, sy. 1-3.
- Roux, J.P., *Moğol İmparatorluğu Tarihi*, İstanbul, 2001.
- Roux, J.P., *Orta Asya Tarih ve Uygarlık*, İstanbul, 2001.
- Ruben, W., "Hindistan'da Demirci Tarhanları", *TTK Zabıtlar*, Ankara, 1937.
- Rudenko, S.İ., *Başkurtlar*, Konya, 2001.
- Salman, H., *Türgişler*, Ankara, 1999.
- Samolin, W., *East Turkistan to the 12th Century*, The Hague, 1964.
- Samolin, W., "Hsiung-nu, Hun, Turk", *CAJ*, 1956, c. III, sy. 2.
- Shafer, H., "The Earliest Huns", *Ural-Altaysche Jahrbücher*, 1966, sy. XXXVIII.

- Shiratori, K., "On the Territory of the Hsiung-nu Prince Hsiu-t'u Wang and his Metal Statues for Heaven-Worship", *Toyo Bunko*, Tokyo, 1930, sy. 5.
- Sinor, D., *Erken İç Asya Tarihi*, İstanbul, 2002.
- Sorokin, P.A., *Sociological Theories of Today*, New York, 1966.
- Sümer, F., *Oğuzlar Tarihleri, Boy Teşkilatı*, İstanbul, 1987.
- Szász, B., *A H_nok története, Attila nagykirály*, Budapest, 1943.
- Székely, Gy., "Les Contacts Entre Hon Grois et Musulmans Aux IX-XII Siecles, The Muslim East", *Studie in Honour of J. Germanus*, Budapest, 1974.
- T'serstevens, A., *Les Précurseurs de Marco Polo*, Paris, 1959.
- Taneri, A., *Türk Devlet Geleneği*, Ankara, 1981.
- Tarhan, T., "Bozkırların Kısa Kronolojisi", *Tarih Dergisi*, sy. 24.
- Taşagül, A., "Türk Tarihi İle İlgili Çin Kaynaklarının Türkçe Neşri Üzerine Düşünceler", *Tarih Boyunca Türk Tarihinin Kaynakları Semineri*, İstanbul, 1977, s. 113-124.
- Taşagül, A., *Gök-Türkler*, Ankara, 1995, 1999, II c.
- Togan, Z.V., *Bugünkü Türkili (Türkistan) ve Yazın Tarihi*, İstanbul, 1941.
- Togan, Z.V., *Tarihte Usul*, İstanbul, 1981.
- Togan, Z.V., *Umumi Türk Tarihine Giriş*, İstanbul, 1982.
- Toynbee, A.J., *A Study of History*, London, 1962.
- Turan, O., *Türk Cihan Hakimiyeti Mefkuresi Tarihi*, İstanbul, 1987, II c.
- Vasiliev, A.A., (Tercüme), *Bizans İmparatorluğu Tarihi*, İstanbul, 1943.
- Vladimirtsov, B.Y., (Tercüme), *Moğolların İctimai Teşkilâtı*, Ankara 1944, I c.
- Yücel, M.U., "İlk Rus Yıllıklarının Türk Tarihi Açısından Önemi", *Tarih Boyunca Türk Tarihinin Kaynakları Semineri*, İstanbul, 1997, s. 125-142.

Sources of Pre-Islamic Turkish History

Ali AHMETBEYOĞLU

Abstract

This paper aims to review the literature of pre-Islamic Turkish history. The Turks, being mostly nomadic and mobile, had established many states in different geographies and they had, therefore, been in contact with many cultures, Chinese, Tibetans, Soghdians, Armenians, Russians, Romans and many others. Hence, the study of pre-Islamic Turkey necessitates a firm background in Chinese, Latin, Greek, Russian and Arabic sources. The sources from non-Turkish cultures offer new ways to envision this period. This paper gives a brief account on the beginning of Turkology studies both in Turkey and abroad. It also includes a bibliography on pre-Islamic Turkish history.